

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента

Крижановської Олени Володимирівни

на дисертацію Талпи Петра Валентиновича

**на тему «Адміністративно-правове регулювання статусу Служби
судової охорони», подану на здобуття ступеня доктора філософії галузі
знань 08 «Право» зі спеціальності 081 «Право»**

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження зумовлена особливим місцем Служби судової охорони у механізмі забезпечення незалежності судової влади, безпеки суддів, працівників суду та учасників судового процесу, а також необхідністю належної охорони судів, органів та установ системи правосуддя.

За сучасних умов значення належного адміністративно-правового регулювання діяльності Служби судової охорони суттєво зростає. Це пов'язано не лише з продовженням реформування системи правосуддя та євроінтеграційними процесами, а й з особливими безпековими викликами, обумовленими правовим режимом воєнного стану. Забезпечення безперешкодного здійснення правосуддя, підтримання громадського порядку в судах, недопущення протиправного втручання у діяльність судів та гарантування особистої безпеки осіб, залучених до здійснення правосуддя, набувають значення важливих складових функціонування демократичної правової держави.

Переконливо актуальність дослідження підтверджується наведеними автором статистичними даними. Зокрема, у 2025 році працівниками Служби судової охорони не допущено пронесення до об'єктів системи правосуддя майже 209,1 тис. заборонених предметів, обмежено пропуск 5,7 тис. осіб, припинено 74 протиправні діяння, 70 правопорушників передано підрозділам

Національної поліції України, а спеціальні заходи безпеки застосовано щодо 61 особи.

Науковій актуальності роботі надає й те, що адміністративно-правове регулювання статусу Служби судової охорони залишається недостатньо систематизованим. Автор обґрунтовано звертає увагу на фрагментарність нормативного регулювання, наявність прогалин і колізій, а також недостатній рівень комплексного наукового опрацювання саме адміністративно-правового статусу Служби судової охорони.

З огляду на зазначене вибір П. В. Талпою теми дисертації слід визнати своєчасним та обґрунтованим, а проведенне дослідження — таким, що має як наукове, так і прикладне значення для подальшого розвитку адміністративно-правових засад функціонування Служби судової охорони.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження має належний зв'язок із напрямками державної політики у сфері розвитку системи правосуддя та діяльності Служби судової охорони.

Роботу виконано відповідно до Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, затвердженої Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021, Стратегії розвитку Служби судової охорони на 2024–2026 роки, затвердженої наказом Служби судової охорони від 05 квітня 2024 року № 112, а також у межах науково-дослідної роботи кафедри адміністративно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ «Забезпечення адміністративно-правовими засобами прав і свобод людини і громадянина в Україні» (реєстраційний номер 0125U001209).

Вказане підтверджує відповідність теми дисертації актуальним напрямкам наукового забезпечення реформування системи правосуддя та вдосконалення діяльності державних інституцій у сфері його безпеки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення, висновки та рекомендації загалом характеризуються належним ступенем обґрунтованості. Вони є результатом послідовного вирішення визначених автором дослідницьких завдань та системного аналізу теоретичних, нормативно-правових і практичних аспектів функціонування Служби судової охорони.

Мета роботи полягає у комплексному теоретико-правовому обґрунтуванні адміністративно-правового статусу Служби судової охорони та розробленні пропозицій щодо його вдосконалення. Для її досягнення автором поставлено вісім взаємопов'язаних завдань, які охоплюють стан наукового розроблення проблематики, генезу відповідного правового регулювання, зарубіжний досвід, систему суб'єктів регулювання, його механізм та особливості, а також напрями підвищення ефективності діяльності Служби і тенденції подальшого нормативного регулювання.

Позитивно слід оцінити методологічне забезпечення дослідження. Автором використано сукупність загальнонаукових та спеціально-юридичних методів, зокрема діалектичний, формально-юридичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, логіко-юридичний, логіко-семантичний, документального аналізу, групування, структурно-логічний, прогнозування та герменевтичний методи. Важливо, що у роботі не лише перелічено відповідний методологічний інструментарій, а й зазначено напрями його безпосереднього використання у конкретних підрозділах дисертації.

Достатньо широкою є нормативна та інформаційно-емпірична база дослідження. Автором опрацьовано положення Конституції України, законів України, міжнародних договорів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, рішень Вищої ради правосуддя, актів Державної судової адміністрації України, судової практики та відомчих документів. Емпіричну основу становлять, зокрема, узагальнення практики діяльності Служби судової охорони та професійний досвід автора у сфері організації її роботи.

Логіка побудови роботи дозволила автору перейти від теоретико-історичного осмислення досліджуваної проблеми до характеристики механізму адміністративно-правового регулювання, а надалі — до формулювання конкретних пропозицій щодо його вдосконалення.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи

Аналіз змісту дисертаційного дослідження П. В. Талпи дає підстави позитивно оцінити одержані автором результати та їх значення для розвитку науки адміністративного права. Наукова новизна роботи полягає у комплексному дослідженні адміністративно-правового регулювання статусу Служби судової охорони, визначенні тенденцій розвитку відповідного інституту та формулюванні пропозицій щодо вдосконалення його нормативно-правового забезпечення.

В дисертації сформульовано авторське визначення адміністративно-правового регулювання статусу Служби судової охорони як впорядкованого впливу норм і принципів адміністративного права на її організацію, структуру, повноваження, порядок діяльності та взаємодію з іншими органами державної влади. Крім того, запропоновано структурну модель адміністративно-правового регулювання статусу Служби судової охорони, що дає можливість комплексно представити основні складові та взаємозв'язки відповідного механізму.

Удосконалено наукові підходи до визначення та систематизації принципів права, що регулюють статус Служби судової охорони; положення щодо динамічного характеру її компетенції та повноважень, які можуть змінюватися залежно від розвитку суспільних відносин, характеру та обсягу завдань, покладених на Службу; обґрунтування доцільності включення Служби судової охорони до механізму адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду та наділення її співробітників відповідними адміністративно-юрисдикційними повноваженнями; наукове розуміння спеціального адміністративно-правового статусу Служби судової охорони та його структурних елементів.

Набули подальшого розвитку положення щодо механізму реалізації адміністративно-правового статусу Служби судової охорони та напрямів його вдосконалення. Практичної спрямованості цим положенням надають сформульовані автором пропозиції щодо внесення змін до законодавства про адміністративні правопорушення, зокрема в частині наділення співробітників Служби судової охорони повноваженнями щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення за прояв неповаги до суду та здійснення адміністративного затримання у визначених законом випадках.

Заслуговують на позитивну оцінку також сформульовані автором пропозиції щодо систематизації нормативно-правових актів, усунення наявних колізій, уточнення повноважень Служби судової охорони, посилення правових і соціальних гарантій її співробітників, удосконалення механізмів взаємодії з іншими правоохоронними органами, гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами та розвитку цифрових засобів забезпечення діяльності Служби.

Таким чином, сформульовані у дисертації положення наукової новизни є взаємопов'язаними, відповідають меті та завданням дослідження і мають як теоретичне, так і практичне значення для подальшого вдосконалення адміністративно-правового регулювання статусу Служби судової охорони.

Наукова і практична цінність дисертації. Наукова та практична цінність дисертаційної роботи П. В. Талпи полягає у можливості використання отриманих результатів у науково-дослідній, правотворчій, правозастосовній та освітній діяльності.

У науково-дослідній сфері положення дисертації можуть бути використані для подальшого опрацювання проблем адміністративно-правового забезпечення безпеки правосуддя. Результати роботи впроваджено в наукову діяльність Одеського державного університету внутрішніх справ.

У правотворчій сфері сформульовані пропозиції можуть бути враховані під час удосконалення законодавства, що визначає організацію, компетенцію та

діяльність Служби судової охорони, а також окремих положень законодавства про адміністративні правопорушення.

Практичне значення підтверджується довідкою Державної судової адміністрації України про використання результатів у практичній діяльності від 04 червня 2026 року № 16-12088/2026.

В освітньому процесі результати можуть використовуватися під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративна відповідальність», «Судові та правоохоронні органи», що також підтверджено відповідним актом впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ. Таким чином, практичне значення результатів не обмежується декларативним визначенням можливих сфер їх застосування, а підтверджується документами про впровадження окремих положень дисертаційного дослідження.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження П.В. Талпи отримали належну апробацію. За темою дисертації опубліковано 9 наукових праць, із яких 4 статті у фахових виданнях з юридичних наук, а інші публікації представлені матеріалами науково-практичних конференцій. Основні положення дослідження доповідалися на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних заходах у 2024–2025 роках.

Тематика опублікованих праць відповідає структурі та основним напрямам дисертаційного дослідження, охоплюючи наукові підходи до визначення правового статусу Служби судової охорони, його нормативне регулювання, зарубіжний досвід, організаційно-правові аспекти діяльності та систему суб'єктів відповідного адміністративно-правового регулювання.

Оцінка змісту дисертації та її оформлення.

Дисертація має логічну й послідовну структуру, обумовлену поставленою метою та завданнями дослідження. Вона складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 211 сторінок, основний текст — 166 сторінок. Список використаних джерел налічує 199 найменувань, робота містить два додатки.

У першому розділі «Засади наукового дослідження адміністративно-правового регулювання статусу Служби судової охорони» проаналізовано стан наукової розробленості проблеми, досліджено генезу відповідного правового регулювання та зарубіжний досвід функціонування служб, що виконують функції охорони судів. Автором виокремлено чотири етапи розвитку відповідного інституційного механізму — від функціонування судової міліції до створення та діяльності сучасної Служби судової охорони.

Другий розділ присвячено сутності та змісту механізму адміністративно-правового регулювання статусу Служби судової охорони. Автор характеризує багаторівневу систему суб'єктів такого регулювання, розкриває зміст відповідного механізму та місце Служби у системі державних органів. До системи суб'єктів віднесено Верховну Раду України, Президента України, Кабінет Міністрів України, Державну судову адміністрацію України, Вищу раду правосуддя та керівництво Служби судової охорони.

Третій розділ має виразну прикладну спрямованість. У ньому розглянуто напрями підвищення ефективності діяльності Служби судової охорони та тенденції нормативного регулювання її статусу. Позитивним є використання значного обсягу фактичних і статистичних даних про охорону об'єктів системи правосуддя, відвідування судів, проведення судових засідань, недопущення пронесення заборонених предметів та застосування спеціальних заходів безпеки. Наприклад, автор наводить дані, відповідно до яких у 2025 році безпеку було забезпечено під час майже 5,03 млн судових засідань, а об'єкти охорони відвідало 7,1 млн громадян.

Висновки дисертації загалом відповідають поставленим завданням, узагальнюють результати кожного етапу дослідження та містять конкретні пропозиції щодо подальшого вдосконалення адміністративно-правового регулювання статусу Служби судової охорони.

Робота написана державною мовою, витримана переважно в науковому стилі, структура її основних частин є логічною та відповідає предмету дослідження.

Дотримання академічної доброчесності. Дисертація П. В. Талпи має характер самостійного завершеного наукового дослідження. Автором використано значний масив нормативно-правових, наукових та інформаційно-аналітичних джерел, на які у тексті роботи зроблено відповідні посилання.

За результатами змістового аналізу поданого тексту підстав для висновку про порушення принципів академічної доброчесності не встановлено. Остаточна оцінка показників текстових збігів, безумовно, має ґрунтуватися також на результатах передбаченої закладом вищої освіти процедури перевірки дисертації.

Дискусійні положення та зауваження

1. Автор обґрунтовує положення про те, що дисертація є першим комплексним науковим дослідженням адміністративно-правового регулювання статусу Служби судової охорони. Водночас у роботі проаналізовано дисертацію С. В. Хомініч 2021 року «Забезпечення охорони та безпеки правосуддя в Україні: адміністративно-правовий аспект», у якій також розглядалися окремі питання правового статусу та повноважень Служби судової охорони. У зв'язку з цим доцільно уточнити, у чому полягає принципова відмінність предмета та результатів дослідження П. В. Талпи від попередніх наукових розробок, а також які саме положення становлять його власний науковий внесок.

2. У підрозділі 3.1 «Напрями підвищення ефективності діяльності Служби судової охорони» автор наводить значний обсяг статистичних даних та аналізує

різні аспекти діяльності ССО, зокрема кількість об'єктів охорони, судових засідань, відвідувачів, стан кадрового забезпечення, кількість недопущених до пронесення заборонених предметів тощо. Водночас у роботі не сформовано цілісної системи критеріїв і показників, за допомогою яких можна було б комплексно оцінювати ефективність діяльності Служби судової охорони. У зв'язку з цим потребує додаткового пояснення, які саме критерії та показники, на думку автора, доцільно використовувати для оцінювання ефективності діяльності ССО.

3. Автор пропонує розширити адміністративно-юрисдикційні повноваження співробітників Служби судової охорони, зокрема шляхом надання їм права здійснювати адміністративне затримання та внесення відповідних змін до ст. 262 КУпАП. Водночас у дисертації зазначено, що у судових установах відсутні спеціально обладнані приміщення для тримання затриманих осіб. У зв'язку з цим доцільно уточнити, яким чином, на думку автора, має бути організована практична реалізація такого повноваження ССО, а також визначений порядок передачі затриманої особи працівникам Національної поліції.

Загальний висновок

Дисертація Талпи Петра Валентиновича на тему «Адміністративно-правове регулювання статусу Служби судової охорони» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання, пов'язане з теоретико-правовим обґрунтуванням адміністративно-правового статусу Служби судової охорони та визначенням напрямів удосконалення його нормативно-правового регулювання. Тема та спеціальність дисертації зазначені автором як 081 «Право», а робота подана на здобуття ступеня доктора філософії.

За актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю основних положень і висновків, теоретичним та практичним значенням одержаних результатів дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку присудження

ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор — Талпа Петро Валентинович — заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право».

Рецензент:

**Заступник директора з освітньої
та науково-дослідної діяльності
навчально-наукового інституту підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції НПУ
Одеського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент**

Олена КРИЖАНОВСЬКА